

MAKTABLARDA TASVIRIY SAN'AT FANINI O'QITISHDA STEAM INTERAKTIV METODINING AHAMIYATI

Jo'raboyeva Munavvar Abdurahmon qizi

FarDU San'atshunoslik fakulteti

TSMG yo'nalishi 2-kurs talabasi

Nabijonova Difuza Nodirjon qizi

FarDU San'atshunoslik fakulteti

Dastgohlik rangtasvir yo'nalishi 3-kurs talabasi

Muhammadjonova Fayoza Ilyorjon qizi

FarDU San'atshunoslik fakulteti

Dastgohlik rangtasvir yo'nalishi 3-kurs talabasi

ANNOTATSIYA

Maqolada tasviriy san'at fanini o'qitishning zamonaviy usullari va texnikalari haqida yozilgan. Shuningdek, STEAM interaktiv ta'limni rivojlantirish yo'llari muhokama qilingan.

Kalit so'zlar: *Ta'lim, maktab, tasviriy san'at, o'qituvchi, o'quvchi.*

ABSTRACT

The article describes modern methods and techniques of teaching fine arts. The ways of development of STEAM interactive education were also discussed.

Key words: *education, school, fine arts, teacher, student.*

KIRISH

Tasviriy san'at fani bo'yicha yuqori malakali mutaxassislar tayyorlashda "Tasviriy san'at metodikasi" maktablarda o'rganiladigan maxsus o'quv fanlardan biri bo'lib, u bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarni tasviriy san'atdan amaliy mashg'ulotlarda metodik jihatdan tayyorgarligini takomillashtirishning muhim omilidir. Bu nazariy va amaliy mashg'ulotlar o'quvchilarni badiiy-kasbiy bilimini, malaka va mahoratini shakllantirishga hamda ularni maktab o'quvchilari va pedagogika ta'lim – tarbiya berish jarayonida qo'llashga va o'rgatishga qaratilgan.

Tasviriy va amaliy san'at o'qituvchilarni shakllantirish uchun bu sohadagi barcha amaliy hamda nazariy bilimlar ta'lim sifatida zarur. Bular, asosan qalamtasvir, rangtasvir, kompozitsiya, amaliy bezak san'ati, haykaltaroshlik, san'ati tarixi va eng asosiysi, bu bilimlarini o'rgatishining metodik asoslarini egallash hisoblanadi. Ta'lim mazmunidagi bu bilimlarini egallash vositasida bo'lajak o'qituvchi o'z sohasining ustasi bo'libgina qolmasdan, balki ana shu san'at sirlarini o'quvchi va yoshlarga ulasha olish malakasiga ega bo'ladi. Agar ushbu qisqartirmani yoysak, quyidagilarni olamiz: STEAM bu- S- science, T- technology, E- engineering, A- art va M- math.

Ingiliz tilida bu shunday bo'ladi: tabiiy fanlar, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika. Ushbu yo'nalishlar zamonaviy dunyoda eng mashhur bo'lib kelayotganini unutmash kerak. Shuning uchun bugungi kunda STEAM tizimi asosiy tendentsiyalardan biri sifatida rivojlanmoqda. STEAM ta'limi yo'nalishi va amaliy yondashuvini qo'llash, shuningdek barcha beshta sohani yagona ta'lim tizimiga integratsiyalashuviga asoslangan.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

STEAM yondashuvining asosiy g'oyasi shundan iboratki, amaliyot nazariy bilimlar singari muhimdir. Ya'ni, o'rganish paytida biz nafaqat miyyamiz bilan, balki qo'limiz bilan ham ishlashimiz kerak. Faqat sinf devorlarida o'rganish tez o'zgaruvchan dunyo bilan hamnafas emas. STEAM yondashuvining asosiy farqi shundaki, bolalar turli xil mavzularni muvaffaqiyatli o'rganish uchun ham miyani, ham qo'llarini ishlatadilar. Ular olgan bilimlarini "uqib oladilar".

STEAM ta'limi nafaqat o'qitish usuli, balki fikrlash tarzidir.

STEAM ta'lim muhitida bolalar bilimga ega bo'ladilar va darhol ulardan foydalanishni o'rganadilar. Shuning uchun, ular o'sib ulg'ayganlarida va hayotiy muammolarga duch kelganda, atrof- muhitning ifloslanishi yoki global iqlim o'zgarishi bo'ladimi, bunday murakkab masalalarni faqat turli sohalaridagi bilimlarga tayanib va birgalikda ishlash orqali hal qilish mumkinligini tushunadilar. Bu yerda faqat bitta mavzu bo'yicha bilimga tayanish yetarli emas.

STEAM yondashuvi bizning ta'lim va ta'limga bo'lgan qarashimizni o'zgartirmoqda. Amaliy qobiliyatiga e'tibor berib, talabalar o'zlarining irodasini, ijodkorligini, moslashuvchanligini rivojlantiradi va boshqalar bilan hamkorlik qilishni o'rganadi. Ushbu ko'nikmalar va bilimlar asosiy ta'lim vazifasini tashkil etadi, ya'ni bu butun ta'lim tizimi nimaga intilishini belgilaydi.

Ta'limga ushbu yondashuv qay darajada amalga oshiriladi?

Bu nazariya va amaliyotini birlashtirishning mantiqiy natijasidir. STEAM Amerika Qo'shma Shtatlarida ishlab chiqilgan. Ba'zi maktablar bitiruvchilarning martabalarini e'tiborga olishdi va fan, texnologiya, muhandislik va matematika kabi fanlarni birlashtirishga qaror qilishdi va STEAM tizimi shu tarzda shakllandi. (Fan, texnika, muhandislik va matematika). Keyinchalik bu yerda ART qo'shildi va endi STEAM oxirigacha shakllandi. O'qituvchilar ushbu mavzular, aniqrog'i ushbu fanlardan bilimlar kelajakda talabalarining yuqori malakali mutaxassis bo'lib yetishishiga yordam beradi, deb hisoblashadi. Oxir oqibat, bolalar yaxshi bilim olishga intilishadi va uni amalda qo'llashadi. Dunyo o'zgarib bormoqda, hatto ta'lim bir joyda turmasa ham.

So'nggi o'n yilliklardagi o'zgarishlar yaxshi, ammo shu bilan birga bizni havotirlantiradi. Ushbu yangi narsalarning ixtiro qilinishi bilan odamlar ilgari duch kelmagan ko'plab yangi muammolar mavjud. Har kuni yangi ish turlari va hattoki butun kasbiy sohalar paydo bo'ladi, shuning uchun zamonaviy o'qituvchilar o'qitadigan bilimlari va mahoratlari vaqt talablariga javob beradimi yoki yo'qmi deb o'ylashlari kerak. O'zingizning g'oyangizni topishga bilim yordam beradi, ammo haqiqiy ish bu g'oyani haqiqatga aylantiradi.

Agar biz an'anaviy ta'limning asosiy maqsadi bilimlarini o'rgatish va bu bilimlardan fikrlash hamda ijod qilish uchun foydalanish deb aytsak, STEM yondashuvi bizni olgan bilimlarini haqiqiy ko'nikmalar bilan birlashtirishga o'rgatadi. Bu maktab o'quvchilarga nafaqat ba'zi bir g'oyalarga ega bo'lish, balki ularni amalda qo'llash va amalga oshirish imkoniyatini beradi. O'sha haqiqatda ishlatilishi mumkin bo'lgan bilimgina haqiqatan ham qadrlidir.

STEAM yondashuvining eng mashhur namunasi – Massachusetts Texnologiya Instituti(MIT). Ushbu dunyo universitetining shiori “Mens et Manus “ (Aql va qo'l).Massachusetts Texnologiya Instituti bolalarga STEAM tushunchasini oldindan o'rganish va tanishish imkoniyatini berish uchun STEAM kurslarini ishlab chiqdi va hattoki ba'zi ta'lim muassasalarida STEAM o'quv markazlarini yaratdi. Tasviriy, amaliy san'at ta'limi va tarbiyasi mazmunida milliy san'at marosimimiz bilan birgalikda umum badiiy ta'limshunosligi va uslubiyatiga tayanish lozim. Yosh pedagog tayyorlashda ta'lim mazmunining muhim yo'nalishlari, umum badiiy va milliy an'analarning ustivorligi amal qilishi darkor. O'qitishning asosiy talablari uchun zaruriy shartlar esa tasviriy va amaliy san'at sirlarini o'zlashtirish bilan birga o'quvchi va yoshlarga har jihatdan o'rgata olish usullarini egallashdir.

Metodika ta'lim –tarbiya jarayonida o'qituvchining o'quvchilar bilan ishlash usullarining mazmunining xususiyatlarini qarab chiqadi. Ma'lumki,o'qitish jarayonida xilma –xil metodlar qo'llaniladi.

“Metodika” so'zining ma'nosi, avvalo, ta'lim va tarbiyasidagi samarali usullarning majmui hisoblanadi. Tasviriy san'at metodikasi oldida pedagogika fanining tarmog'i sifatida quyidagi vazifalar turadi:

1. Tasviriy san'at metodikasining aniq maqsadlari va uning fan sifatida bilim berish hamda tarbiyaviy ahamiyatini aniqlash.
2. Tasviriy sa'at metodikasining mazmuni va tuzilishi aniqlash.
3. O'quvchilarning chuqur bilim ,ko'nikma va malakalarini egallashda eng samarali uslub, vosita va shakllarni ishlab chiqishi.
4. O'quvchilarning bilim olish jarayonini kuzatish va tadqiqot ishlarini olib borish.

XULOSA

O'quvchilarga o'rgatish, ko'nikma va malakalarini shakllantirish amaliy mashg'ulotlar mobaynida uzoq ijodiy mehnat orqali egallanadi. Demak, tasviriy san'at metodikasini – pedagogika ilmida o'quvchilarni tasviriy san'atga o'rgatish mazmuni, vazifa va metodlarini aniqlovchi, ijodiy ishlardagi oqilona usullarini o'rganuvchi, ta'lim –tarbiyaning maqsad va vazifalariga tayangan holda samarali o'quv jarayonini tashkil etuvchi sohasidir.

REFERENCES

1. Abdirasilov S., Tolipov N., Oripova N. Rangtasvir. – T.: “O‘zbekiston”, 2006.
2. O'tkir Tolipov, Dilnoz Ro'ziyeva "Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat" «Toshkent innovatsiya-ziyo» T.: 2019
3. Abdirasilov S., Boymetov B., Tolipov N. Tasviriy san'at. –T.: “Cho'lpon” nashriyoti. 2012.
4. Arziyeva, N., & Dodoboyev, A. (2022). TASVIRIY SAN'AT VOSITASIDA O'QUVCHILARINING BADIY VA IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(12), 996-1002.
5. KAMOLOV, I. B., & ARZIYEVA, N. (2021). The Practical and Social Importance of Art in The Spiritual and Moral Form of the Person.
6. Курбанова, Б. М., Юнусалиев, М., & Арзиева, Н. (2022). ОСОБЕННОСТИ ТЕХНИКИ: АКВАРЕЛЬ, МАСЛО И ГУАШЬ. *Research Focus*, 1(2), 319-325.
7. Soliyev, O. R. (2022). TASVIRNING ASARGA AYLANISHIDAGI MUHIM OMILLAR. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 61-64.
8. Nodirjon, M., Abdusalom, M., & Ozodbek, S. (2021). TECHNOLOGIES OF TEACHING FINE ARTS WITH MODERN METHODS.
9. Ахмедова, Н. Э. (2022). БУГУНГИ ЁШ АВЛОДНИ АХЛОҚИЙ, КОГНИТИВ ВА ЭСТЕТИК ТАРБИЯСИНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА КИТОБОТ САНЪАТИНИНГ ЎРНИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 204-208.
10. Ахмедова, Н. Э. (2022). МЎЪЖАЗ САНЪАТНИНГ БЕТАКРОР НАФОСАТ ОЛАМИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 125-130.
11. Сулайманова, С. Б. К. (2022). BADIY TA'LIMDA TALABALARNI O'QITISHDA SAMARALI DIDAKTIK PRINSIPLARDAN FOYDALANISH USULLARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 143-150.

12. Sulaymanova, S. B. Q. (2022). BADIY OLIIY TA'LIM MUASSASALARDA TASVIRIY SAN'AT FANINI O'QITISHGA BO'LGAN EHTIYOJNING OSHISHI VA UNING BUGUNGI HOLATI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 89-96.
13. Yuldashev, I. (2022). URF-ODAT VA MAROSIMLAR MILLIY LIBOSLARNI SHAKLLANTIRUVCHI ASOSIY VOSITA. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 78-83.
14. Yuldashev, I. (2022). BORLIQNI IDROK ETISH VA TASVIRLASHGA DOIR DASTLABKI MA'LUMOTLAR HAMDA ULARNI XARAKTERLI JIHATLARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 9-15.
15. Бобоева, З. (2022). ИЖТИМОЙ ФАОЛЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ТАСВИРИЙ САНЪАТНИНГ ЎРНИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 51-55.
16. Boboyeva, Z. A., & Mo'Minova, D. B. Q. (2022). TALABALARNING KREATIVLIK QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 221-233.
17. Yunusaliyev, M. T. (2022). DEKORATIV KOMPOZITSIYALARDA KONTRAST VA NYUANS'LARNING AHAMIYATI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 5-8.
18. Sohbov, R. (2022). KOMPOZITSIYANING NAZARIY ASOSLARI. KOMPOZITSIYA HAQIDA UMUMIY TUSHUNCHALAR. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 256-259.
19. Sohbov, R. (2022). RANGLARNING ASOSIY XUSUSIYATLARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 234-238.
20. Yunusaliyev, M. T. (2022). RANGTASVIRDA KONTRAST VA NYUANS'LARNING AHAMIYATI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 174-182.
21. Мадаминов, Н. М. (2022). МАСОФАВИЙ ТАЪЛИМ ПЛАТФОРМАЛАРИ ИМКОНИЯТЛАРИНИ ОЛИЙ ТАЪЛИМДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШ МУАММОЛАРИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 115-119.
22. Мадаминов, Н. М. (2022). ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИДА ТАСВИРИЙ САНЪАТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА КОМПЬЮТЕР ГРАФИКАСИДАН КЕНГ ФОЙДАЛАНИШ ЕЧИМЛАРИ. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 46-50.

23. Qurbonova, B. (2021). The history of visual art and it's importance in people life. *ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL*, 11(2), 1558-1561.
24. Barchinoy, K., Sevarakhon, S., & Mukhammadkudir, Y. (2021). EFFECTIVE METHODS OF TEACHING FINE ARTS AND DRAWING AT SCHOOL.
25. A'Zamjonov, A. A. Z. (2022). UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA TASVIRIY SAN'AT FANINI O'QITISHGA INNOVATSION YONDASHUV YO'LLARI MAVZUSI BO'YICHA AMALIY ISHLANMA. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 56-60.
26. A'Zamjonov, A., & Hamdamov, K. H. (2022). TASVIRIY SAN'AT MASHG'ULOTLARI MAZMUNINING DAVLAT TA'LIM STANDARTLARI BILAN BOG'LIQLIGI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 2(10-2), 71-77.